

5. Бруханський Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Облік і фінанси. – 2012. – №. 3. – С. 23-27.
6. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.

Семенишина І.

Тернопільський національний економічний університет

ПРІОРИТЕТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ

Євроінтеграційні процеси адаптації національної економіки України, тенденції загострення конкурентної боротьби на внутрішньому і зовнішньому ринках, посилення сучасних загроз бізнесу зумовлюють об'єктивну необхідність і економічну доцільність модернізації вітчизняної системи обліку, контролю і аналізу, актуалізації концепції оперативного і раціонального інформаційного забезпечення внутрішніх користувачів бізнес-середовища для посилення власних конкурентних позицій, максимізації ефективності управління виробничими процесами, забезпечення стійкого фінансового становища на ринку, реалізації комплексних бізнес-стратегій.

Стан і перспективи мікроекономіки характеризуються її ефективністю, стратегічною спрямованістю, ступенем використання досягнень науково-технічного прогресу, позиціонуванням макро- і мікрофакторів у виробничому процесі. В умовах обмеженості ресурсів виникає потреба постійного моніторингу витрат. Дана проблема посилюється впливом інфляції. Можливість усунення або передбачення і мінімізації негативної дії багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів забезпечується значною мірою раціонально організованою системою обліку, контролю і аналізу виробничих витрат.

Для раціональної організації обліку витрат на виробництво, на нашу думку, необхідна інформація, створена в умовах ведення обліку та планування за нормативним методом. Чим більш розчленовано відображені витрати, тим сильніше зростає роль обліку в організації виробництвом. Це зумовлено тим, що принцип роздільного відображення витрат за нормами і відхиленнями від них значно підвищує дієвість і аналітичність облікових даних. Оперативне виявлення фактів відхилення від норм витрачання ресурсів, їх місця, причин, винуватців – одна з найважливіших передумов оперативного управління бізнесом. Щоб покращити ефективність виробництва, потрібно знижувати собівартість, зменшувати матеріалоємність продукції, суворо дотримуватися режиму економії, бережно і по-господарськи витрачати матеріали, особливо пальне та мастильні матеріали, електроенергію, які в нинішніх умовах стали дорогими, раціонально витрачати кошти, виробляти понадпланову продукцію, а за економію матеріальних ресурсів фінансово стимулювати персонал.

Основними вимогами нормативної собівартості є попереднє нормування витрат на виробництво на науковій основі, включаючи різного роду непродуктивні й нераціональні витрати. Виконуючи ці основні вимоги, нормативна собівартість стає в умовах ринкової економіки найбільш досконалим засобом налагодження виробничих процесів і матеріального стимулювання трудових колективів, могутнім стимулятором розвитку і

подальшого вдосконалення суспільного виробництва. Саме тому, наприклад, достовірні норми витрат на виробництво на попередній стадії планування можуть бути основною передумовою для обчислення оптимальності. Важливим елементом нормативного методу є облік відхилень від норм, завдяки якому можна контролювати виконання завдань по зниженню норм матеріальних і трудових витрат, уточнювати калькуляції нормативної собівартості продукції, заходів із впровадження нової техніки та технологій.

Пропонована нормативним обліком інформація охоплює значно ширше коло питань, ніж звичайний облік витрат виробництва. Дані нормативного методу обліку на попередній стадії його здійснення дають всеохоплюючу і повну інформацію, пов'язану з підготовкою виробництва і його оперативним плануванням, розрахунком потреб виробничих ресурсів на основі змін норм витрат, прогнозування результатів роботи окремих підрозділів господарства.

Управління витратами – це складний, багатоаспектний та динамічний процес, що включає в себе управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату функціонування підприємства. Воно передбачає створення єдиної, чітко й безперервно функціонуючої системи з певними цільовими установками й взаємопов'язаними елементами. При формуванні системи управління витратами необхідно враховувати такі їх особливості, як динаміку та розмаїття витрат, необхідність застосування широкого спектра прийомів та методів управління витратами, труднощі їхнього виміру, обліку й оцінки а також складність і суперечливість впливу витрат на економічний результат. В сучасних умовах існує велика кількість методів розробки стратегій та управління витратами підприємства, які ґрунтуються або на ринковому підході з аналізом зовнішнього середовища, або на ресурсному – з аналізом внутрішніх сильних і слабких сторін підприємства. Нами запропоновано поєднання цих двох підходів в процесі розробки стратегії розвитку підприємства, що дозволяє забезпечити найкраще співвідношення витрат і результатів та обґрунтувати витрати на досягнення поставлених цілей розвитку.

Розвиток ринкових відносин, децентралізація управління економікою зумовили зростання потреби керівництва підприємства в своєчасній інформації для прийняття короткострокових і стратегічних управлінських рішень. Таку інформацію неможливо отримати в системі традиційного бухгалтерського обліку, орієнтованого на відображення операцій, які відбулися в минулому. Потреба в розвитку управлінського обліку в Україні вже не викликає сумнівів. Крім того, слід зазначити, що ні один із видів інформації в традиційній формі не може слугувати ефективною основою для прийняття управлінських рішень. Тому управлінський облік ґрунтується на використанні всієї сукупності інформації, що існує на підприємстві. При цьому основним принципом з метою інтерпретації необхідної інформації із усієї існуючої сукупності має стати принцип доцільності задовольняти потреби. Тільки за таких умов можливо реалізувати мету системи управлінського обліку, методологія якого повинна бути спрямована на отримання всіх можливих альтернативних варіантів рішень проблем, що виникають у діяльності підприємства та пов'язані з управлінням витратами. На нашу думку, до проблем впровадження управлінського обліку слід підходити не стільки з позицій концептуальних, скільки з поступового

взаємозв'язаного та обґрунтованого втілення ідеї його управлінської орієнтації в практику діяльності. Щоб досягти поставленої мети, необхідно врахувати тенденції розвитку та сучасний стан кожного із видів обліку, системи контролю та аналізу. Такий комплекс робіт необхідний, оскільки буде вихідною основою для подальшого розв'язання проблем створення та впровадження ефективних систем обліку, аналізу і контролю.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 223 с.
2. Бруханський Р. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 246 с.
3. Бруханський Р. Ф. Контролінг / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 114 с.
4. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
5. Бруханський Р. Ф. Стратегічні пріоритети оптимізації контрольно-ревізійних процедур в АПК України / Р. Ф. Бруханський // Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: у 2 частинах. – Ч.1. – Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 10-11 жовтня 2008. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 28-30.
6. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.

Фурман О.

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ДИВІДЕНДІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Згідно законодавства України сільськогосподарське підприємство володіє правом самостійного вибору моделі дивідендної політики. Однак, специфіка сільськогосподарського виробництва створює об'єктивні умови для внесення певних коректив у методику нарахування й виплати дивідендів.

На думку Р.Ф. Бруханського, передусім, слід врахувати, що процес реструктуризації призвів до розмежування колективної власності в частині майнових об'єктів і земельних ресурсів, посвідчених відповідно сертифікатом на майновий пай та сертифікатом на право на земельну частку (пай). Причому мова йде не про фактично визначений індивідуальний майновий об'єкт, а лише про право на його отримання, тобто персональний майновий пай розглядається лише як певна умовна частина колективного майна в грошовому еквіваленті. Аналогічна ситуація спостерігається і у випадку паювання земельної власності колективних сільськогосподарських підприємств: земельні ділянки конкретних власників не визначені в натурі. Таким чином, реорганізоване підприємство в більшості випадків використовує лише право на володіння майном і землею, виробничі ресурси залишаються колективною власністю, оскільки обсяг в натурі індивідуальних паїв досі не визначено.

Специфіка сільськогосподарського виробництва створює ще один дискусійний момент в організації процесу нарахування й виплати дивідендів – що є базою розподілу? Теоретично стартова диференціація внесків співвласників у статутний капітал підприємства базується на вартості майнових паїв. Відповідно в окремих господарствах застосовується методика нарахування